

Toekomst van de Sim – wat anders kan en moet in het basisbestel van monumenten

Op 8 juli 2021 zond OCW-minister van Engelshoven haar beleidsreactie op de evaluatie van de Subsidieregeling Instandhouding Monumenten (Sim) naar uw Kamer. Op punten is de reactie weloordacht en lovenswaardig, op andere punten zeer pijnlijk. Bij het uitblijven van maatregelen zijn de gevolgen zeer ernstig en zal de basis van de monumentenzorg wankelen! De FIM (Federatie Instandhouding Monumenten) vraagt uw Kamer om de aanpak van de minister op 5 punten aan te passen dan wel te versterken:

1. Laat meer categorieën monumenten toe die nu buiten de boot vallen

De minister volgt het advies van de SIM-evaluatie en wil pastorieën (kerkelijke dienstwoningen) toelaten tot de Sim. In aanvulling hierop pleit de FIM voor het toelaten van woonhuismonumenten van kleinere Stadsherstellen, mits die geen toegang hebben tot andere compensatiemogelijkheden.

2. Bedenk samen met overheden en het veld een apart regime voor ‘zeer grote monumenten’

Het steeds terugkerende onderhoud (en restauratie) van zeer grote monumenten is zeer kostbaar en legt al jarenlang een grote claim op beschikbare budgetten van overheid en provincies. Denk daarbij aan grootse stadhuizen en religieuze en industriële complexen. Een regime waarin de drie overheden hun krachten en financiële middelen bundelen en één regeling maken met een langjarig perspectief voor deze monumenten, zal aan alle partijen (ook eigenaren) *duidelijkheid bieden en minder druk leggen op provinciale regelingen en het tekort op de Sim aanzienlijk doen afnemen.*

3. Indexeer de Sim en versterk de regeling met een structurele bijdrage van € 20 mln per jaar

Op 31 augustus 2021 verstuurde het Rijk de SIM-beschikkingen 2021. Er is een overvraag van meer dan 41 miljoen! Ook in 2019 en 2020 was er een grote overvraag (gemiddeld 20 miljoen). De minister wijst naar diverse factoren, zowel binnen als buiten de monumentensector. Ongeacht of het tekort voorzien had kunnen worden, zijn de consequenties even groot als pijnlijk. Als de Kamer nu niet ingrijpt, zullen over enkele jaren de restauratieachterstanden hopeloos oplopen. De overall goede monumentenstand is een verworvenheid die in enkele decennia door overheden en eigenaren is opgebouwd en die niet verloren mag gaan door iets basals als *het niet indexeren en aanpassen van de Sim aan de prijsstijgingen*. Een structurele extra bijdrage van 20 mln per jaar voor de Sim is nodig.

4. Lenig het tekort van 2021 met een incidentele extra bijdrage van 20 mln en besteed deze bijvoorbeeld aan aanvragen van ‘zeer grote monumenten’

Wij vragen uw Kamer om het financiële tekort van 2021 te verzachten met een incidentele ophoging van het budget in 2021 van 20 mln waarmee bijvoorbeeld de ‘zeer grote monumenten’-aanvragen gehonoreerd kunnen worden. Daarmee geeft de Kamer meteen een concreet signaal af dat zij een integrale regeling voor deze ‘zeer grote monumenten’ ondersteunt. Als de spelregels niet ‘tijdens de rit’ kunnen worden gewijzigd, kunnen vele, vele dozijnen kleinere aanvragen worden gehonoreerd.

5. Onderzoek en neem samen met het veld maatregelen om de Sim beheersbaar te houden.

Om de Sim solide te houden zullen – ook na structurele ophoging – *beheersmaatregelen nodig zijn* om niet meteen wéér een overvraag te creëren. Dat is, wat de FIM betreft, een open discussie zonder heilige huisjes. Alle opties die de minister noemt in haar brief, zijn wat de FIM betreft bespreekbaar. Maar kwetsbare en lastig te exploiteren monumenten mogen nooit over boord vallen.

Tot slot: het grote financiële tekort in de Sim is pijnlijk, maar laat ook zien hoe groot de bereidheid is bij (particuliere) eigenaren om te investeren in het onderhoud van monumenten. De FIM vindt het van groot belang dat erfgoed en monumenten een positieve en inspirerende rol kunnen spelen in de grote maatschappelijke opgaven: de woningopgave, verduurzaming, klimaatadaptatie, en herbestemming van monumenten tegen krimp en leegstand. Dit is echter alleen mogelijk als de basis van instandhouding van monumenten, een gedegen basis in de Sim, solide en onwankelbaar is. Alleen zo kan ons cultureel erfgoed weerbaar, relevant en toekomstbestendig blijven.

FIM, 7 september 2021